

«ДЕПОРТАЦІЯ КРИМСЬКИХ ТАТАР: ПРАВО НА ПАМ'ЯТЬ»

Пролунав уже дзвінок,

Тож почнемо наш урок.

Дружно треба працювати -

самостійно на питання відповідати.

Психологічне налаштування до уроку
аудіовірш «Депортация. Как долго
Родина я ехала к тебе!»).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Тема: Депортація кримських татар: право на пам'ять.

Мета: ознайомити учнів з історією кримськотатарського народу у ХХ-ХХІ ст.; продовжити формування у учнів уміння аналізувати та зіставляти історичні явища і факти; виховувати почуття поваги та толерантності до національних меншин, які проживають в Україні.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: підручник, карта України, атлас, дидактичні матеріали.

Основні поняття і терміни: колабораціонізм, депортація, репатріація, Меджліс, Курултай.

Основні дати і події: 18 - 20 травня 1944 року, 19 лютого 1954 р.

Очікуванні результати: після цього уроку учні зможуть: аналізувати становище кримських татар після війни, мати уяву про боротьбу кримських татар за свої права та повернення їх до Криму.

II АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ

Що я знаю про кримських татар

III ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

ПЛАН УРОКУ

- 1. ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРИЧИНИ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКИХ ТАТАР.**
- 2. 18 ТРАВНЯ 1944 РОКУ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ 70 РОКІВ.**
- 3. ЗНЕВАЖЕНИЙ ГЕРОЙ СРСР: ЛЕГЕНДАРНИЙ ЛЬОТЧИК АМЕТ – ХАН СУЛТАН**
- 4. НАСЛІДКИ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКИХ ТАТАР.**

1. ПРИЧИНИ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКИХ ТАТАР.

Відсоток кримських татар у регіоні**

1939 г.

2001 г.

1. Назвіть регіон компактного проживання кримських татар.
2. Яким був середній відсоток татар у Криму?
3. Про що свідчать ці дані?

Джерело: Аргумент
22.04.2014

10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90%

РОБОТА З ПОНЯТТЯМИ:

ДЕПОРТАЦІЯ – примусове переселення, вигнання чи висилка з постійного місця проживання або з держави окремих осіб чи народів. Застосовується як засіб карного чи адміністративного покарання.

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ – співпраця населення або громадян держави з ворогом в інтересах ворога-загарбника на шкоду самій державі чи її союзників.

“...Усі призвані до лав Червоної армії склали 90 тисяч осіб, у тому числі 20 тисяч кримських татар. ...20 тисяч кримських татар дезертирували у 1941 році із 51-ї армії при відступі її з Криму...”.

З доповідній записки заступника наркомун держбезпеки СРСР В.Кобулова та заступника наркомун внутрішніх справ І.Сєрова керівництву країни. 22 квітня 1944 р.

ПРИЧИНИ ДЕПОРТАЦІЇ

“Задля їхнього порятунку” –
радянська версія

страх місцевого
населення
перед татарами

Знищення етносу,
що нагадував
Сталіну доросійську
історію Криму.

складність облаштування
татар на їх історичній батьківщині

звинувачення в співпраці татар
з Третім Рейхом (колабораціонізм)

У Постанові Державного комітету оборони СРСР № ГОКО-5859 від 11 травня 1944 р. про виселення кримських татар було зазначено, що депортацію проводять тому, що:

«в період Вітчизняної війни багато кримських татар зрадили Батьківщину, дезертирували з частин Червоної Армії, які обороняли Крим, і переходили на бік противника, вступаючи у сформовані німцями добровольчі татарські військові частини, які боролися проти Червоної Армії, в період окупації Криму німецько-фашистськими військами, беручи участь у німецьких каральних загонах, кримські татари особливо відзначилися своїми жорстокими розправами щодо радянських партизанів, а також допомагали німецьким окупантам у справі організації насильницького вивезення радянських громадян в німецьке рабство і масового винищення радянських людей».

РОБОТА З ДОКУМЕНТОМ

Лаврентій Берія

The image features two identical cartoon characters standing side-by-side, holding hands. They are dressed in a white short-sleeved shirt, a red necktie, red overalls, white socks, and dark brown shoes. Each character has a yellow hat with a red band and two red pigtails. They are positioned in front of a white rectangular sign. The entire scene is framed by a decorative orange border with brown scrollwork. At the bottom of the frame, there is a strip of green grass with small yellow and pink flowers.

Як
все було

2. 18 ТРАВНЯ 1944 РОКУ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ 70 РОКІВ

Для її проведення було задіяно війська НКВС кількістю понад 32 тисячі осіб.

Виселено 183 155 осіб

За офіційними даними, в дорозі загинула 191 людина

РЕГІОНИ ВИСЕЛЕННЯ: Узбекистан, Казахстан, Урал, Таджикистан, Марійська АРСР

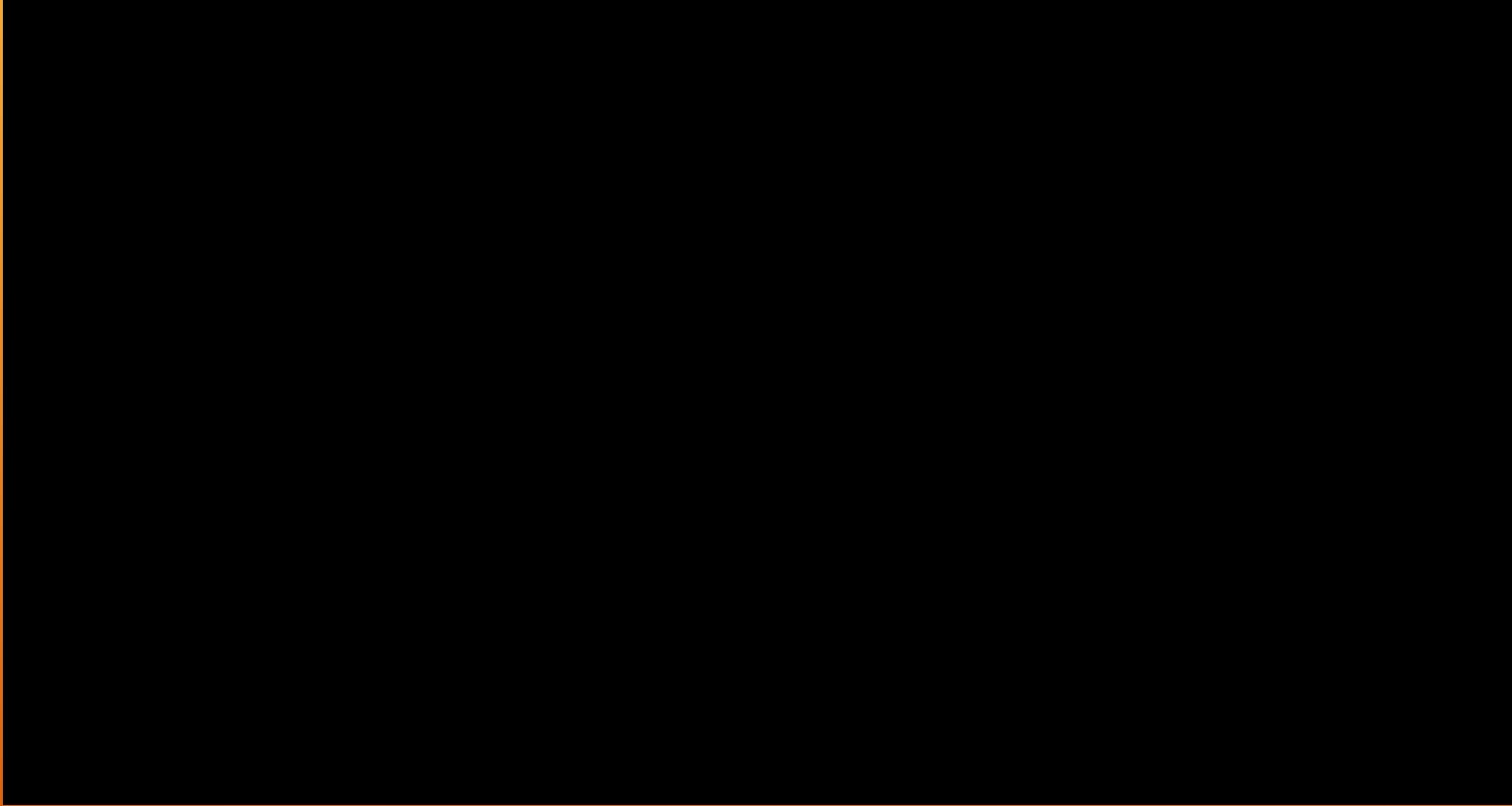
1 група: Спогади Фатми Меметової: «За день до 18 травня нам сказали, що виселятимуть»

Запитання до джерела:

1. Які емоції у вас викликає цей відеосюжет? Чому?
2. Яким було життя депортованих?
3. Що вас вразило найбільше зі спогадів?

2 група: Спогади депортованого Сейдамета Велієва: «У війну так не помирали, як на чужині».

Запитання до джерела:

1. Яке було ставлення людей до депортованих кримських татар?
2. Що вразило особисто вас у цих спогадах?

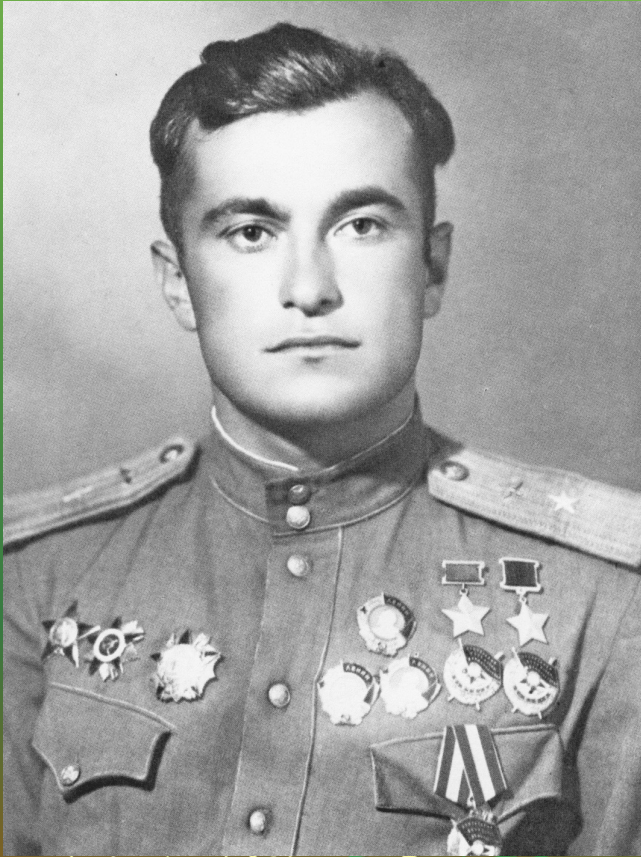
3 група: Спогади Гульнари Мустафаєвої: «Виганяючи з дому, радянський солдат допоміг нам».

Запитання до джерела:

- 1. В яких умовах відбувалася депортація кримських татар? Що вас вразило найбільше?**
- 2. Якою була доля переселенців? Спробуйте визначити їхній емоційний стан.**

3. ЗНЕВАЖЕНИЙ ГЕРОЙ СРСР: ЛЕГЕНДАРНИЙ ЛЬОТЧИК АМЕТ-ХАН СУЛТАН.

національний герой кримськотатарського народу. Радянський льотчик-ас, учасник Другої світової війни. 30 червня 1945 року за успішне проведення 603 бойових вильотів, збиті особисто 30 літаків противника різних типів і 19 літаків ворога, збитих в групових боях, удостоєний звання двічі Героя Радянського Союзу. З 1947 до 1971 року — льотчик-випробувач. Заслужений льотчик-випробувач СРСР.

Коли старий орел передчуває наближення смерті, він з останніх сил рветься вгору, піднімається якнайвище. А потім складає крила і летить каменем на землю. Тому гірські орли вмирають в небі — на землю вони падають вже мертві...

Амет-Хан Султан, 25 жовтня 1970 року (за три місяці до загибелі)

У 2013 році кримськотатарський телеканал АTR зняв художній фільм «Хайтарма». Це перший в історії незалежної України повнометражний кримськотатарський художній фільм. Картина розповідає про трагедію кримськотатарського народу — депортацію. Головний герой фільму — Амет-Хан Султан. Прем'єра фільму відбулася 17 травня 2013 року, напередодні дня пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу

1. Визначте головну тему сюжету?
2. Що автор хотів показати у фільмі?
3. Ваше ставлення до головних героїв.

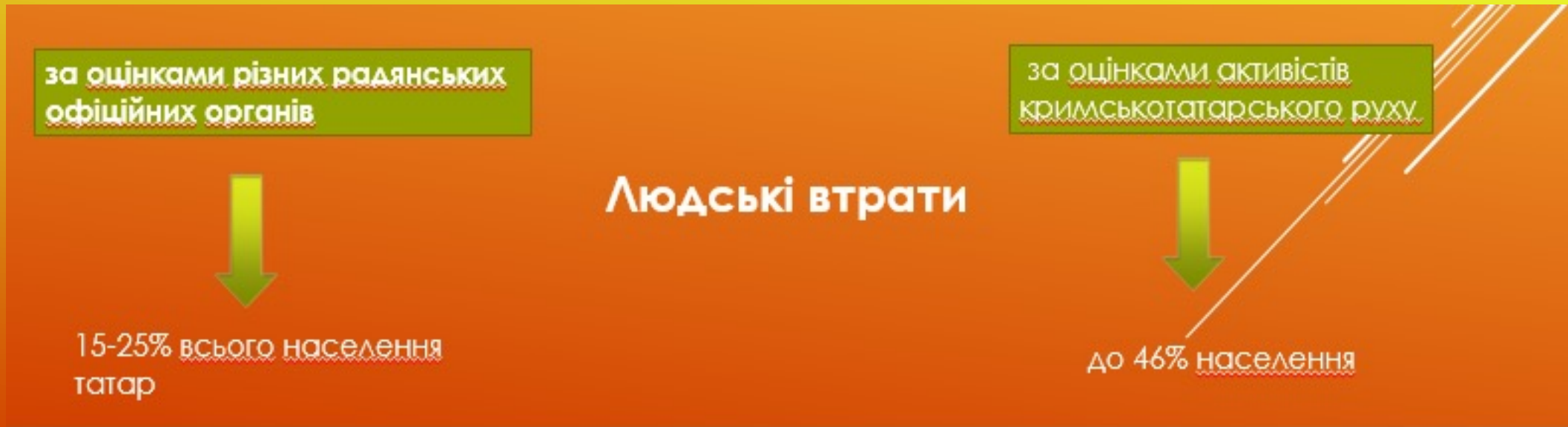
4. НАСЛІДКИ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКИХ ТАТАР.

Наслідки

- ▶ Після депортації кримських татар було перейменовано всі (за винятком Бахчисарая, Джанкоя, Ішуні, Саків та Судака) населенні пункти, які мали кримськотатарське походження, перетворення Кримської АРСР у Кримську область.
- ▶ У кримських татар було вилучено: понад 80 тис. будинків, понад 34 тис. присадибних будинків, близько 500 тис. голів худоби, всі запаси продовольства, насіння, саджанців, корму для домашніх тварин, будівельних матеріалів, десятки тисяч тон сільськогосподарської продукції. Ліквідовано 112 особистих книгозбірень, 646 бібліотек у початкових і 221 у середніх школах. В селах перестали діяти 360 хат-читалень, у міста і райцентрах – понад 9 тис. шкіл і 263 клуби. Були закриті мечеті в Євпаторії, Бахчисараї, Севастополі, Феодосії, Чорноморському та в багатьох селах.
- ▶ Насильницька депортація позбавляла кримських татар їхнього споконвічного етносоціального та етнокультурного середовища проживання.
- ▶ Формально усі заборони щодо кримських переселенців існували до 1989 року.

ГОВОРЯТЬ ЦИФРИ

- людські втрати під час перевезення кримських татар ешелонами на схід становили 7 тис. 889 осіб;
- Станом на 1 січня 1953 р. у Радянському Союзі проживало 165 тис. спецпоселенців кримськотатарської національності, з них 46 тис. 461 чоловіків, 64 тис. 53 жінки, 50 тис. 220 дітей.
- За останніми підрахунками з Криму було депортовано близько 200 тис. осіб;
- За підрахунками дослідників, протягом наступних років було перейменовано 1 062 села в 26 районах Кримської області.

РОБОТА З ФОТОГРАФІЯМИ “ЖИТТЯ ДЕПОРТОВАНИХ”

Запитання

1. Що ви бачите на цих фотографіях?
2. Якими заняттями займалися переселенці?
3. Що ви можете сказати про їхнє матеріальне становище?
4. Що є спільним для цих фотографій? Що автор світлин намагався показати?

Кримські татари в місцях спецпоселень після депортації в 1944 році

Указ Президиума Верховного Совета СССР О гражданах татарской национальности, проживавших в Крыму

После освобождения в 1944 году Крыма от фашистской оккупации факты активного сотрудничества с немецкими захватчиками определенной части проживавших в Крыму татар были необоснованно отнесены ко всему татарскому населению Крыма. Эти огульные обвинения в отношении всех граждан татарской национальности, проживавших в Крыму, должны быть сняты, тем более, что в трудовую и политическую жизнь общества вступило новое поколение людей.

Президиум Верховного Совета СССР постановляет:

1. Отменить соответствующие решения государственных органов в части, содержащей огульные обвинения в отношении граждан татарской национальности, проживавших в Крыму.

2. Отметить, что татары, ранее проживавшие в Крыму, укоренились на территории Узбекской и других союзных республик, они пользуются всеми правами советских граждан, принимают участие в общественно-политической жизни, избираются депутатами Верховных Советов и местных Советов депутатов

трудящихся, работают на ответственных постах в советских, хозяйственных и партийных органах, для них ведутся радиопередачи, издается газета на родном языке, осуществляются другие культурные мероприятия.

В целях дальнейшего развития районов с татарским населением поручить Советам Министров союзных республик и впредь оказывать помощь и содействие гражданам татарской национальности в хозяйственном и культурном строительстве с учетом их национальных интересов и особенностей.

Председатель Президиума
Верховного Совета СССР

Н. ПОДГОРНЫЙ.

Секретарь Президиума
Верховного Совета СССР

М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

5 сентября 1967 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ Президиума Верховного Совета СССР

О порядке применения статьи 2 Указа Президиума Верховного Совета СССР от 28 апреля 1956 года

Президиум Верховного Совета СССР постановляет:

Разъяснить, что граждане татарской национальности, ранее проживавшие в Крыму, и члены их семей пользуются правом, как и все граждане СССР, проживать на всей территории Советского Союза в соответ-

ствии с действующим законодательством о трудоустройстве и паспортном режиме.

Председатель Президиума

Верховного Совета СССР Н. ПОДГОРНЫЙ.

Секретарь Президиума

Верховного Совета СССР М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 5 сентября 1967 г.

Запитання

1. Розкрийте основний зміст документа.
2. Чи вдалося втілити в життя указ Верховної Ради?
3. Чи можна вважати цей указ переломним для кримських татар? Відповідь обґрунтуйте.

Кримськотатарська
проблема в Україні: сучасні
виклики та окупація Росією.

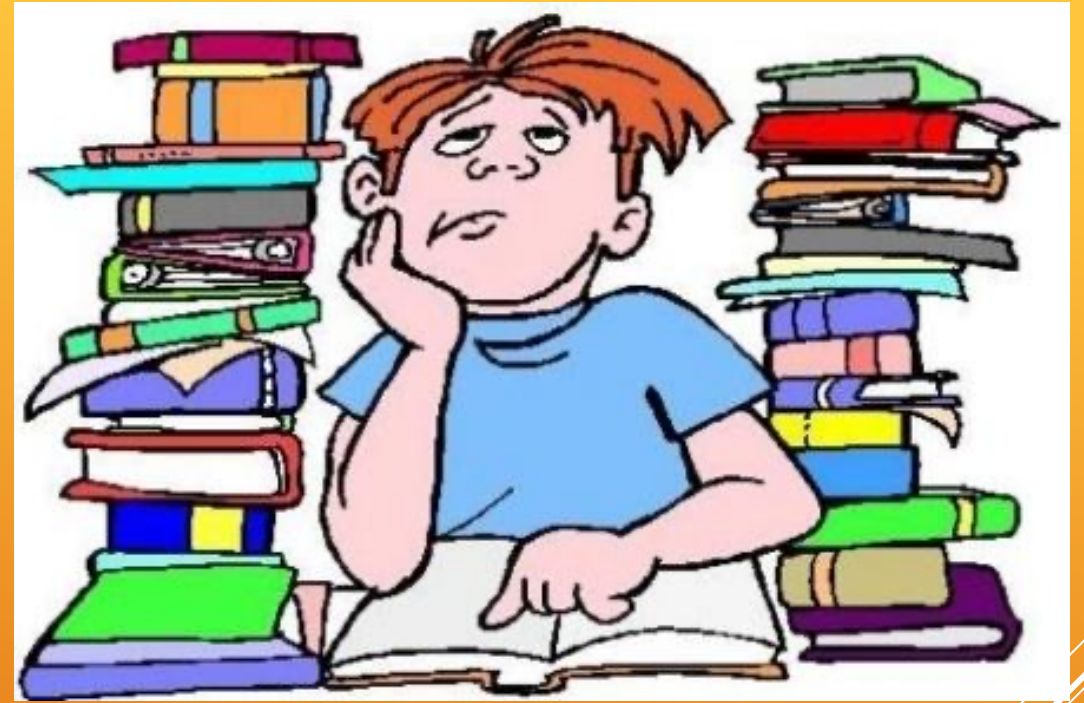
[wikimapia.org](https://www.wikimapia.org)

RFE/RL

ПРАВО НА ПАМ'ЯТЬ: ДЕПОРТАЦІЯ 18.05.1944р.

релаксація

Домашнє завдання

- 1) написати коротке есе, яке буде містити два пункти(що ви дізналися з нової теми та на яке питання ви не отримали відповіді).
- 2) переглянути фільм «Хайтарма» та написати твір про одного з героїв на вибір (за бажанням).